

AMY BLACKSTONE • Gönüllü Çocuksuzluk

AMY BLACKSTONE Maine Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde ve Margaret Chase Smith Policy Center'da öğretim üyesidir. Çocuksuzluk, gönüllü çocuksuzluk tercihi, işyerinde taciz ve sivil katılım üstüne çalışmalar yürütüyor. Çalışmaları *American Sociological Review*; *Law & Society Review*; *Sociology Compass* ve *Gender & Society* gibi çeşitli hakemli dergilerde yayımlanmıştır. *Gönüllü Çocuksuzluk* Blackstone'un ilk kitabıdır.

Childfree by Choice. The Movement Redefining Family and Creating a New Age of Independence

© 2019 Amy Blockstone

© Sonsöz: 2019 Lance Blackstone

Bu kitabın yayım hakları Akçalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Penguin Random House LLC'nin alt markası olan Dutton'dan alınmıştır.

İletişim Yayınları 3283 • Araştırma-İnceleme Dizisi 551

ISBN-13: 978-975-05-3484-3

© 2023 İletişim Yayıncılık A.Ş. / I. BASIM

1. Baskı 2023, İstanbul

EDİTÖR Merve Öztürk

DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadag, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

AMY BLACKSTONE

Gönüllü Çocuksuzluk

Aileyi Baştan Tanımlayan
ve Yeni Bir Bağımsızlık Çağı
Yaratan Hareket

Childfree by Choice
The Movement Redefining Family
and Creating a New Age of Independence

ÇEVİREN *Hilal Dikmen*

LANCE BLACKSTONE'UN
SONSÖZÜYLE

Kendi seçimimi yapmamı mümkün kılan öncülere...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	9
Giriş	13
BİRİNCİ BÖLÜM	
Gönüllü Çocuksuzluk: Bir Hareketin Doğuşu	25
İKİNCİ BÖLÜM	
Amerika İçin Zararlı: Üreme Tercihleri ve Özgür Kadınlar Ulusu	57
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
Bencilce Bir Tercih: Tatmini Bulmak ve Bir Miras Bırakmak	83
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
Eksik Kadın: Annelik İçgüdüğü Masalı	117
BEŞİNCİ BÖLÜM	
Biz Bir Aileyiz: Aile Kurmak ve Aile Olmak	149
ALTINCI BÖLÜM	
Bir Köy Gerekir: Gönüllü Çocuksuz İnsanlar ve Yaşamlarındaki Çocuklar	183

YEDİNCİ BÖLÜM

Yaşlılar İçin Tasarlanmamış Bir Dünyada

Mutluluk ve Yaşlanma211

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yeni Bir Dönem245

Sonsöz - LANCE BLACKSTONE271

TEŞEKKÜR

Hayat arkadaşım ve sevgilim Lance'e benimle bu maceraya atıldığı için teşekkür ederim. *We're {not} having a baby!* (bir bebeğimiz ol(may)acak) isimli blogumuzu açarken işin tüm hamallığını Lance yaptı. Blogda görebileceğiniz iyi tasarlanmış veya özellikle esprili bulduğunuz her şey Lance'in eseri. Ailemiz küçük olabilir ama güçlü ve tasarımı da bize ait; bazen meşakkatli, çoğu zaman neşeli ve sıkı çalışma ile sadakate daima değer yılların eseri.

Ebeveynlerim tüm yaşamım boyunca, onlara bir torun armağan etmeyeceğimi anladıklarında dahi, bir numaralı destekçilerim oldu. Kız kardeşim Kathy'ye iki muhteşem çocuk yaparak üstümdeki baskıyı kaldırdığı ve planımı öğrendiğinde bana asla baskı yapmadığı için minnettarım. Pek çok başka gönüllü çocuksuz insan, tercihindense otürü aile üyelerinden fırça yediği hikâyeler paylaşır, benim deneyimimse bununla hiç örtüşmüyor. Beni destekleyen bir ailem olduğu için ne kadar şanslı olduğumun farkındayım ve bunun için fazlasıyla minnettarım.

İlk kez bu tür bir kitap yazma sürecinden geçerken bana profesyonellerden oluşan müthiş seçkin bir ekip rehberlik etti. Stephanie Tade tanınmamış biri için riske girdi. Colleen Martell süreç boyunca çok ihtiyaç duyulan bir teşvik kaynağı oldu.

Onlarla yaptığım ilk Skype görüşmesinden itibaren benimle çalışmak isterlerse bu işe gireceğimi biliyordum. Stephanie Kelly derdimi anladı, daha ilk sohbetimizde bunu görebiliyordum. Bu gönüllü çocuksuzluk meselesini anladı, büyük resmi gördü, ufak tefek mücadeleleri anladı, dürtülmeye ihtiyacım olduğunda beni anladı, biraz alana ihtiyacım olduğunda beni anladı. Aynı anda hem son derece güven verici ve nazik olup hem de beni konfor alanımın dışına itmekte bu kadar kabiliyetli olan biriyle çalışma zevkine daha önce hiç erişmemiştim. Tüm yazarlara böyle profesyonellerle çalışma şansı diliyorum.

Orijinal yazı kankalarım Alyssa Hunter ve Amy Ronnkvist, desteğiniz, dostluğunuz, geribildirimleriniz ve teşvikleriniz için teşekkür ederim. Tarzımın çok savunmacı olabileceğinden endişelendiğimde ağır eleştiri denetçiliğimi yapan Andrea Irwin'e de teşekkür ederim. Gail Bolson-Magnuson ve Laura Carlson da büyük faydasını gördüğüm geribildirimlerde bulunup bilgiler paylaştılar.

Bu araştırmada muazzam öğrencilerle çalıştığım için fevkalade şanslıydım. Molly Hunt kitap boyunca atıfta bulunduğum muhteşem bir tez yazdı; ayrıca araştırma ve gönüllü çocuksuzluk tercihi hakkındaki birçok sohbetimizde çok keyif aldım. Mahala Stewart olağanüstü bir transkripsiyonisti ve harikula-de bir sosyoloğa, çok sevdiğim bir iş arkadaşına dönüştü. Amy Greenleaf muazzam bir bağımsız çalışma oluşturdu ve birlikte bir makale yazdık. Robert Jackson görüşmelerde ve transkriptlerde bana destek oldu, süreç içinde projeye ilişkin düşüncelerimi genişletmeme yardım etti. Nicole Golden Bouchard bir isimsiz kahraman gibi araştırmanın arka planında emek vererek üstünde düşünülmüş ve zorlayıcı sorular sordu; göreve başlaması için oyumu ona vermeyi ipe çekiyorum! Sayısız başka öğrenci (Alyssa Radmore, Linda Fogg, Ellee Petersen, Jamie Pelletier, Matt Leavitt, Jeremy Beaulieu, Heather McLaughlin, Jason Houle, Dawn Norris, Chris Whitcomb, Torie Lebreton – daha da devam edebilirim) kendince ilham kaynağı oldu. Çocuğum olmayabilir ama öğrencilerim kolektif geleceğimizdeki şahsi payımı anlamama yardım ediyor.

Maine Üniversitesi ve Sosyoloji Departmanı'ndaki iş arkadaşlarım uzun yıllar boyunca bu proje için bana destek ve cesaret verdiler. Bilhassa Stephen Marks projenin başlatılmasını teşvik etti ve onun aileler üstüne yazdıkları bu çalışma için bir çıkış noktası sundu. Laurie Cartier'in transkriptlerde yardımı dokundu. National Council on Family Relations'ın (Ulusal Aile İlişkileri Konseyi) Feminism and Family Studies (Feminizm ve Aile Çalışmaları) bölümü görüşmelere başlamama yardımcı olan fonu sağladı ve projenin değerli olduğunu benim için teyit eden onayı verdi.

Penelope La Montagne yazmak ve yazdıklarımın üstünden geçmek için çok ihtiyacım olan alana ve yalnızlığa kavuşabilmem için güzel evini çalmama müsaade etti. Böyle bir şeyi mümkün kılansa Laura Carroll'ın bizi tanıştırmasıydı. Efsanevi film yapımcıları ve havalı işbirlikçilerim Maxine Trump ve Therese Shechter sıkı dostlarım oldular. İkisi de büyüdüğümde olmak istediğim kişiler listemde. Karen Malone Wright ve Laura LaVoie, "Peki kaç çocuğun var?" sorusunu duymayacağımdan emin olduğum tek yere sahip olmayı sürdürüyor. Hepinize teşekkür ederim!

Hayranlık duyduğum pek çok yazar ve akademisyen fildişi kuleden çıkıp ufkumu genişletmeye çalışırken tavsiye vermek ve uzmanlıklarını paylaşmak için zaman ayırdı. Rebecca Traister, Lauren Sandler, Meghan Daum, Melanie Notkin, Lisa Wade, Pepper Schwartz ve Stephanie Coontz, benimle hiç tanışmamış olmalarına ya da kısacık bir tanışıklığımız olmasına rağmen tavsiye ricama cevap vermek için hepsi zaman ayırdı. Tammy Coia ve Linda George Brown besleyici bir ortamda yeni yazma yolları deneme şansı sundular. Rehberlerim ve halk sosyologları Doug Hartmann ve Chris Uggen sosyolojinin amacına dair fikirlerimi şekillendirmeme katkıda bulundular ve Chris'in deyişiyle, "iyi bilimin daha adil ve barışçıl bir dünyaya giden yolu aydınlayabileceği" inancımı bana aşıladılar. Ayrıca yazar ve Loft Literary Center'da eğitmen Ashley Shelby'ye; OpEd Project'teki ve Alan Alda Center for Communicating Science'teki hepsi fildişi kulemin emniyetinden atlayıp uzak-

laşmama yardımcı olan eğitimi ve cesareti vermiş iyi insanlara müteşekkirim.

Hikâyelerini ve düşüncelerini benimle paylaşmak için zaman ayıran elli kadın ve yirmi erkek, blogumuz ve sosyal medya sayfalarımız aracılığıyla fikirlerini paylaşan pek çok insan –hem ebeveyn hem de gönüllü çocuksuz– olmasaydı bu proje asla mümkün olmazdı elbette. Kendinizi ve hikâyelerinizi benimle paylaştığınız için teşekkür ederim. Umarım sizi gururlandırmışımıdır.

Giriş

J.'in ilk yaş günü için bir parti verdik. Pastayı kesme vakti geldiğinde onur konuğumuz, odadaki açık ara en küçük kişi, isabetli bir biçimde en büyük dilimi seçti. Pasta mama sandalyesinin tepesinde yalnızca birkaç dakika bozulmamış halde durdu.

Çok geçmeden J., mama sandalyesi, zemin ve hepimizin tekrar tekrar anlatmayı sevdiği üzere tavan pastaya bulanmıştı. Mucize eseri J.'in tıknaz kolları, daha sonraları yürümeye başladığında takıntılı hale geleceği vinçler gibi ileri uzanmıştı.

Ortalık berbat haldeydi. Kahkahalarımızdan cesaret alan J. pasta kremasını yüzüne iyice sıvadı. Onu teşvik etmekten memnunduk. J.'in arkasını toplamak bizim sorunumuz değildi. Ebeveynlerinin işiydi.

Yeğenim J.'in hayatının ilk birkaç ayında dadısıyken bu görevde epey bir deneyim kazanmıştım. On bir yaşından beri sertifikalı bebek bakıcısıydım, önceden dadılık deneyimim vardı ve lisede belki de tüm zamanların en genç kilise kreşi müdürü görevindeydim. Tüm yollar benim için ebeveynliğin kaçınılmazlığı işaret ediyordu. Kocam Lance bundan emindi.

Çocuk yapmayacağımız konusunda zaten hemfikir olduğumuzu boş verelim. Lance'in fikrini değiştirmek gibi bir planı olmadığını da boş verelim. Bir gün benim fikrimi değiştireceği-

mi biliyordu. Biyolojik saatimin tik takları başlayacaktı. Annelik içgüdüm devreye girecekti. Zamanı geldiğinde Lance sessizce özgürlüğünün yasını tutacak, durumu kabullenecek ve hayatına devam edecekti.

Lance fikrimi değiştireceğim vakte kadar kalan günleri sayarken, ben de dünyanın basit bir gerçeği kavramasını bekledim: Çocuk sahibi olmamanın tamamen geçerli bir yaşam tercihi olduğu gerçeğini.

Gönüllü çocuksuzlar* olarak henüz tam anlamıyla “açılmamıştık” ama çocuk yapmayı planlamadığımızı birkaç kişiye söyledik. “Aman, fikrinizi değiştirirsiniz” laflarının sürüsüne bereketti. Kimse bizi ciddiye almadı.

Bunların üstüne kız kardeşimin “Ee, siz ikiniz J.’e ne zaman bir kuzen yapacaksınız?” diye cıvıdaması pek şaşırtıcı değildi. Coşkulu cevabım odadaki herkesi duraksattı: “Asla!”

J.’in sağa sola salladığı pençelerindeki son krema topağı pat diye yere yapıştı. Haber duyulmuştu. Bir bebeğimiz ol(may)acaktı!

Çocuk sahibi olmama kararımızın, başkalarının bizim için tahayyül ettiği yolun dışına çıktığımızı biliyorduk ancak Lance ve ben, yıllar sonra kendimizi Katie Couric’in programında üstüne tartışırken bulduğumuz bu tercihi ne zaman yaptığımızı hiç bilmiyorduk. Kimsenin önünde lafımı sakınmayan pek az gönüllü çocuksuz erkekten biri olan Lance seyircilerin arasındaydı. Ben de Katie’yle birlikte sahnedeki koltuğuma oturdum. Dr. Amy Blackstone olarak, Maine Üniversitesi, sosyoloji bölümü öğretim üyesi ve gönüllü çocuksuzluk tercihi üstüne ulusal çapta tanınan uzman sıfatıyla söyleşi yapmak üzere orada bulunuyordum. Sohbet sırasında annelik içgüdüsü kavramının bir efsane olduğunu söylediğimde Katie’nin tepkisi –“Bu

(*) Bir tercih sonucu çocuk sahibi olmamış kişiler için *childfree* terimi kullanılırken çocuk sahibi olamaması tercihleriyle bağlantılı olmayanlar için *childless* terimi kullanılır. *Childfree* terimi Türkçe kaynaklarda “gönüllü çocuksuz” olarak geçer. Bu ayrımı koruyabilmek için kitap boyunca *childfree* terimini “gönüllü çocuksuz”, *childless* teriminiyse “çocuksuz” olarak çevirmeyi tercih ettim – ç.n.

resmen kutsala hakaret!” – ne kadar kutsal bir kanaate meydan okuduğumu açıkça göstermişti. Ama son derece köklü bir kanaate meydan okumakla kalmamıştım, pek çok insan için, hat- ta uzun yıllar boyunca kendim için de, büyük ölçüde görün- mez kalmış bir tercihi görünür hale getirmiştım.

Görünmez bir tercih

Toplumsal cinsiyet üstüne çalışan sosyolog Judith Lorber bir keresinde şöyle bir gözlemde bulunmuştu: “Çoğu insan için toplumsal cinsiyet hakkında konuşmak su hakkında konuşan balıklara denktir.”¹ Ebeveyn olma –ya da olmama– tercihiyle ilgili konuşmak için de neredeyse aynı şey söylenebilir. Aileleri- mizi nasıl kurduğumuzdan televizyonda ve dergilerde gördük- lerimize, ibadet yerlerinde öğrendiklerimize ve politikacılar- dan duyduklarımıza kadar, ebeveynlik günlük yaşamımızın öy- le büyük bir parçası ki genelde onu doğal karşılırsınız. Fakat her- kesin en az iki biyolojik ebeveyni varken (2016’da iki farklı ka- dının yumurtası ile bir erkeğin sperminin DNA’sını taşıyan ilk bebeğin doğumuyla sonuçlanan “üç ebeveyn” tekniği sayesinde bazen daha fazla ebeveyn olabilir)² herkes ebeveyn olmaz.

Çocuksuzluk üstüne araştırmama başlarken amacım, koşul- larını paylaştığım –ve hâlâ paylaşıyor olduğum– insanların de- neyimlerini daha iyi anlamak ve görünür kılmaktı. Gönüllü ço- cuksuzluk üstüne çalışmak istediğime karar verdiğim sırada kalıcı kadro için portföyümü henüz teslim etmiştim ve olum- lu cevap alacağıma inancım tamdı. Ben kariyerimdeki bu dö- nüm noktasına ulaşırken, çoğu arkadaşım da kendi hayatla- rında önemli bir dönüm noktasına ulaşıyordu – yaygın tabirle söyleyecek olursam, kendi yuvalarını kuruyorlardı. Bir zaman- lar hayat boyu gönüllü çocuksuz kız ve erkek kardeşliğimizin bir parçası olacağından emin olduğum arkadaşlarımmın bile ço- cukları oluyordu.

1 Judith Lorber, *Paradoxes of Gender*, Yale University Press, New Haven, 1994.

2 <https://www.newscientist.com/article/2107219-exclusive-worlds-first-baby-born-with-new-3-parent-technique/>